

Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
MACIEJ SZPUNAR
Föredraget den 12 juli 2018¹

Mål C-238/17

**UAB „Renerga”
mot
AB „Energijos skirstymo operatorius”
AB „Lietuvos energijos gamyba”
Intervenerande parter:
UAB „BALTPOOL”,
Lietuvos Respublikos Vyriausybė,
Achema AB,
Achemos Grupė UAB**

(begäran om förhandsavgörande från Vilniaus miesto apylinkės teismas (staden Vilnius distriktsdomstol, Litauen))

”Begäran om förhandsavgörande – Inre marknad för el – Direktiv 2009/72/EG – Artikel 3.2 – Skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster – Artikel 3.6 – Ekonomisk ersättning – Artikel 3.15 – Medlemsstats skyldighet att informera kommissionen om vilka åtgärder som vidtagits för att fullgöra förpliktelserna att tillhandahålla samhällsomfattande och allmännyttiga tjänster – Artikel 36 f – Tillsynsmyndighet”

1. Förevarande begäran om förhandsavgörande från Vilniaus miesto apylinkės teismas (staden Vilnius distriktsdomstol, Litauen) har framställts i en tvist mellan en energiproducent och två köpare rörande köparnas påstådda sena betalning av ersättning för allmännyttiga tjänster till energiproducenten.
2. Mitt förslag är att domstolen svarar att den hänskjutande domstolens frågor inte kan tas upp till sakprövning då det inte föreligger någon skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster enligt direktiv 2009/72/EG.² Förevarande mål omfattas helt enkelt inte av tillämpningsområdet för direktiv 2009/72.

¹ Originalspråk: engelska.

² Europaparlamentets och rådets direktiv av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (EUT L 211, 2009, s. 55).

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3. Skälen 46 och 50 i direktiv 2009/72 har följande lydelse:

”(46) Respekt för kraven när det gäller allmännyttiga tjänster är ett grundläggande krav i detta direktiv, och det är viktigt att det i direktivet anges gemensamma minimikrav som uppfylls av samtliga medlemsstater och som beaktar målen om konsumentskydd, försörjningstrygghet, miljöskydd samt likvärdiga konkurrensnivåer i samtliga medlemsstater. Det är viktigt att kraven när det gäller allmännyttiga tjänster kan tolkas på nationell grund, med beaktande av nationella omständigheter, om inte annat följer av gemenskapslagstiftningen.

...

(50) Kraven när det gäller allmännyttiga tjänster, inklusive samhällsomfattande tjänster, och de gemensamma miniminormer som är en följd av dem måste stärkas ytterligare för att alla konsumenter, särskilt utsatta konsumenter, ska kunna gynnas av konkurrensen och skäliga priser. Kraven på allmännyttiga tjänster bör definieras på nationell nivå och med hänsyn till nationella omständigheter; gemenskapslagstiftningen bör emellertid respekteras av medlemsstaterna. ...”

4. I artikel 3.2, 3.6 och 3.15 i direktiv 2009/72 anges följande:

”2. Medlemsstaterna får med beaktande fullt ut av tillämpliga bestämmelser i fördraget, särskilt artikel 86 i detta, för att tillgodose det allmänna ekonomiska intresset ålägga företag som bedriver verksamhet inom elsektorn att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, vilka kan avse tillförlitlighet, inbegripet försörjningstrygghet, regelbundenhet i leveranserna, kvalitet och pris samt miljöskydd, inbegripet energieffektivitet, energi från förnybara energikällor och klimatskydd. Dessa åligganden ska vara klart definierade, transparenta, icke-diskriminerande och kontrollerbara samt garantera att elföretag i gemenskapen kan nå ut till nationella konsumenter på lika villkor. När det gäller försörjningstrygghet, styrning av energieffektivitet/energiefterfrågan och för att uppfylla de miljömål och mål för energi från förnybara energikällor som avses i denna punkt får medlemsstaterna införa långtidsplanering, varvid hänsyn ska tas till att tredje part kan komma att ansöka om tillträde till systemet.

...

6. Om det tillhandahålls ekonomisk ersättning, annan form av ersättning och exklusiva rättigheter som en medlemsstat beviljar för uppfyllandet av åliggandena i punkterna 2 och 3, ska detta ske på ett icke-diskriminerande och transparent sätt.

...

15. Medlemsstaterna ska när de genomfört detta direktiv informera kommissionen om vilka åtgärder som vidtagits för att fullgöra förpliktelseerna att tillhandahålla samhällsomfattande och allmännyttiga tjänster, inklusive konsument- och miljöskyddsåtgärder, och om åtgärdernas eventuella inverkan på nationell och internationell konkurrens, oavsett om åtgärderna kräver undantag från detta direktiv eller ej. De ska därefter vartannat år underrätta kommissionen om eventuella ändringar av dessa åtgärder, oavsett om de kräver undantag från detta direktiv eller ej.”

5. I artikel 36 f i direktiv 2009/72 anges följande:

”När tillsynsmyndigheten utför de uppgifter som anges i detta direktiv ska den vidta alla rimliga åtgärder för att bidra till följande mål inom ramen för sina skyldigheter och befogenheter enligt artikel 37, i förekommande fall i samarbete med andra relevanta nationella myndigheter, inklusive konkurrensmyndigheterna, och utan att inkräkta på deras behörighet:

...

Säkerställa att systemansvariga och systemkunder får lämpliga incitament, både på kort och lång sikt, för att öka systemeffektiviteten och främja marknadsintegreringen.”

Litauisk rätt

6. Direktiv 2009/72 har införlivats med litauisk rätt genom Energetikos įstatymas (energilagen), Elektros energetikos įstatymas (ellagen) och Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas (lag om energi från förnybara källor).

7. Med stöd av bestämmelserna i ellagen antog den litauiska regeringen den 18 juli 2012 Vyriausybės nutarimas Nr. 916 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo (regeringsbeslut nr 916 om godkännande av förfarandet för tillhandahållande av allmännyttiga tjänster inom elsektorn). Enligt punkt 3 i detta beslut handläggs frågor om ”ersättning för allmännyttiga tjänster” i enlighet med Vyriausybės nutarimas Nr. 1157 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo (regeringsbeslut nr 1157 av den 19 september 2012 om godkännande av förfarandet för förvaltning av medel för allmännyttiga tjänster inom elsektorn).

8. Enligt punkt 18.1 i beslut nr 916³ kan ersättning till tillhandahållare av allmännyttiga tjänster som anges i det beslutet tillfälligt skjutas upp enligt villkoren som fastställs i det beslutet om tillhandahållaren av allmännyttiga tjänster eller personer med anknytning till denne underlåter att betala hela eller del av ersättningen för allmännyttiga tjänster för faktiskt förbrukad el⁴ enligt punkt 16 i det beslutet.

9. Beslut nr 1157 definierar i sin tur ”anknutna personer” (punkt 3.5).⁵ I punkt 26.1 föreskrivs att den systemansvarige för distributionssystemet, det inköpande företaget och förvaltaren ska skjuta upp betalning av medel till tillhandahållare av allmännyttiga tjänster om dessa och/eller anknutna personer underlåter att betala ersättning för allmännyttiga tjänster för faktiskt förbrukad el. Samma bestämmelse anger när betalning av ersättning för allmännyttiga tjänster får återupptas. I punkt 26.2 i beslut nr 1157 anges att om tillhandahållaren av allmännyttiga tjänster lämnar den grupp av anknutna personer i vilken i vart fall en person helt eller delvis inte har erlagt betalning för allmännyttiga tjänster för förbrukad el ska utestående obetald ersättning för tillhandahållna allmännyttiga tjänster utbetalas till denne endast när de tidigare anknutna personerna har betalt all ersättning för allmännyttiga tjänster som avser förbrukad el fram till den tidpunkt när denna person lämnar gruppen av anknutna personer.

3 Punkt 18.1 infördes i beslut nr 916 genom regeringsbeslut nr 76 av den 25 januari 2016.

4 Begäran om förhandsavgörande innehåller inte några ytterligare uppgifter beträffande arten av eller villkoren för denna ersättning för allmännyttiga tjänster med avseende på faktisk förbrukning.

5 Den ändrades genom regeringsbeslut nr 77 av den 27 januari 2016.

De faktiska omständigheterna, förfarandet och tolkningsfrågorna

10. Sökande i målet vid den nationella domstolen, UAB "Renerga" (nedan kallad Renerga), driver fem kraftanläggningar som producerar el från förnybara energikällor. Renerga matar in den producerade elen i elnäten.

11. Renerga ingår i Achemos-gruppen tillsammans med Achema och andra bolag (nedan kallade Achemagruppen).

12. Enligt avtal av den 7 januari och den 19 juni 2013 mellan Renerga och svarandena (AB Energijos skirstymo operatorius och AB Lietuvos energijos gamyba) åtar sig Renerga att till svarandena sälja, och svarandena åtar sig att köpa och betala för, all den el som Renerga producerar och levererar till nätet. Enligt dessa avtal utgörs det pris som svarandena ska betala till Renerga för denna el av marknadspriset för el och en ersättning för allmännyttiga tjänster som motsvarar skillnaden mellan i) den fastställda gällande kursen för el som producerats av Renerga enligt de villkor som föreskrivs i förordningarna och ii) marknadspriset.

13. Genom meddelande nr 16-SD-108 av den 25 februari 2016 informerade förvaltaren av ersättningen för allmännyttiga tjänster, BALTPPOOL, svarandena om att betalning av ersättningen för allmännyttiga tjänster till Renerga skulle skjutas upp enligt beslut nr 916 och 1157 till dess att full betalning erlagts av Achema eller andra därtill knutna personer av ersättningen för allmännyttiga tjänster avseende faktiskt förbrukad el. Enligt BALTPPOOL hade inte Achema fullt ut fullgjort sin skyldighet att betala ersättning för allmännyttiga tjänster avseende faktiskt förbrukad el. Eftersom Achemos-gruppen ägde Achema och innehade en kontrollpost i Renerga skulle Achema och Renerga betraktas som anknutna personer.

14. Den 26 februari 2016 meddelade en av de två svarandena, AB Energijos skirstymo operatorius, Renerga att betalning av ersättningen till Renerga för allmännyttiga tjänster hade skjutits upp. Den 8 mars 2016 skickade den andra svaranden, AB Lietuvos energijos gamyba, ett liknande meddelande till Renerga, i vilket angavs att betalning av ersättningen för allmännyttiga tjänster till Renerga hade skjutits upp på obestämd tid och att betalning för såld el skulle ske endast till marknadspris.

15. Genom sitt meddelande nr 16-SD-135 av den 10 mars 2016 till Renerga bekräftade BALTPPOOL att betalning av ersättningen för allmännyttiga tjänster hade skjutits upp och uppgav att en faktura tillställts Achema den 31 januari 2016 på ett totalt belopp om 629 794,15 EUR inklusive mervärdesskatt med förfallodag den 24 februari 2016. Då Achema inte den 25 februari 2016 hade betalt denna faktura måste betalningen av ersättning för allmännyttiga tjänster till Achema och varje person som ansågs vara knuten till detta företag skjutas upp.

16. Till följd av svarandenas bristande uppfyllelse av deras skyldighet att till Renerga betala det fulla priset för den el som de köpt, i synnerhet den del därav som avsåg ersättning för allmännyttiga tjänster, vars betalning som en del av elpriset reglerades i i avtalen, växte svarandenas skuld till Renerga till 1 248 199,81 EUR för obetald ersättning för allmännyttiga tjänster.

17. Denna skuld betalades till Renerga den 21 april 2016, den dag som BALTPPOOL avgav meddelandena nr 16-SD-188 och 16-SD-189 till svarandena rörande betalning av den ersättning för allmännyttiga tjänster som skjutits upp.

18. Renerga väckte talan den 12 december 2016 vid Vilniaus miesto apylinkės teismas (staden Vilnius distriktsdomstol) med yrkande att svarandena skulle förpliktas att betala 9 172,84 EUR respektive 572,82 EUR i skadestånd och dröjsmålsränta för sen betalning av ersättning för allmännyttiga tjänster enligt avtalen om köp och försäljning av el som ingåtts den 7 januari respektive den 19 juni 2013. Härutöver har Renerga yrkat att båda svarandena förpliktas att betala årlig ränta om 8,05 %.

19. I sitt avgörande av den 11 april 2017 – vilket EU-domstolen erhöll den 9 maj 2017 – beslutade Vilniaus miesto apylinkės teismas (staden Vilnius distriktsdomstol), då den ansåg att tvisten krävde klarläggande av olika bestämmelser i direktiv 2009/72, att vilandeförklara målet och hänskjuta följande frågor till domstolen för förhandsavgörande:

- ”1) Ska syftet med att ’säkerställa att systemansvariga och systemkunder får lämpliga incitament, både på kort och lång sikt, för att öka systemeffektiviteten och främja marknadsintegreringen’, som föreskrivs i artikel 36 f i direktiv 2009/72/EG för den tillsynsmyndighet som utövar den tillsyn som anges i direktiv 2009/72, förstås och tolkas så, att det utgör hinder för en underlåtelse att inte ge incitament (en underlåtelse att betala ersättning för allmännyttiga tjänster) eller begränsning därav?
- 2) Mot bakgrund av att det i artikel 3.2 i direktiv 2009/72 föreskrivs att ålägganden att tillhandahålla allmännyttiga tjänster ska vara klart definierade, transparenta, icke-diskriminerande och kontrollerbara, samt att det i artikel 3.6 i direktiv 2009/72/EG föreskrivs att ekonomisk ersättning till tillhandahållare av allmännyttiga tjänster ska bestämmas på ett icke-diskriminerande och transparent sätt, behöver följande klargöras:
  - 2.1) Ska bestämmelserna i artikel 3.2 och 3.6 i direktiv 2009/72 tolkas så, att de utgör hinder för att incitament för tillhandahållare av allmännyttiga tjänster begränsas när dessa vederbörligen uppfyller sina skyldigheter avseende tillhandhållandet av allmännyttiga tjänster?
  - 2.2) Ska en skyldighet enligt nationell rätt att skjuta upp betalning av ekonomisk ersättning till tillhandahållare av allmännyttiga tjänster oavsett vilka åtgärder för tillhandahållande av allmännyttiga tjänster som tillhandahållaren därav vidtagit och oavsett fullgörandet av de skyldigheter som denne åtagit sig men som knyter grunden för att begränsa (skjuta upp) betalningen av ersättningen för allmännyttiga tjänster till, och görs beroende av, en persons agerande som är knuten till tillhandahållaren av allmännyttiga tjänster (i vilken en kontrollpost innehas av samma företag som innehar en kontrollpost i tillhandahållaren av allmännyttiga tjänster) avseende åtgärder och skyldigheter vid beräkningen och redovisningen av de medel för förbrukning av allmännyttiga tjänster för detta företag, anses vara diskriminerande, otydlig och konkurrensbegränsande vid tillämpningen av bestämmelserna i artikel 3.2 och 3.6 i direktiv 2009/72?
  - 2.3) Ska en skyldighet som föreskrivs i nationell rätt att skjuta upp betalning av ekonomisk ersättning som tillkommer tillhandahållare av allmännyttiga tjänster samtidigt som tillhandahållarna av allmännyttiga tjänster förblir skyldiga att fullt ut fullgöra sina skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och därmed sammanhängande avtalsförpliktelser till företag som köper el, anses vara diskriminerande, otydlig och konkurrensbegränsande vid tillämpning av artikel 3.2 och 3.6 i direktiv 2009/72?
- 3) Ska artikel 3.15 i direktiv 2009/72 – enligt vilken medlemsstaterna vartannat år ska informera kommissionen om ändringar av alla åtgärder som vidtagits för att fullgöra förpliktelserna att tillhandahålla samhällsomfattande och allmännyttiga tjänster – tolkas så, att en medlemsstat, som i sin nationella lagstiftning har antagit bestämmelser för att fastställa grunder, regler och en mekanism för att begränsa ersättning som ska betalas till tillhandahållare av allmännyttiga tjänster, är skyldig att informera Europeiska kommissionen om en sådan ny lagstiftning?
- 4) Strider den omständigheten, att en medlemsstat i sin nationella lagstiftning föreskriver grunder, bestämmelser och en mekanism för att begränsa ersättning som ska betalas till tillhandahållare av allmännyttiga tjänster, mot syftet med att implementera direktiv 2009/72 och mot allmänna unionsrättsliga principer (rättssäkerhet, berättigade förväntningar, proportionalitet, transparens och icke-diskriminering)?”

20. EU-domstolen begärde den 28 februari 2018 ett klarläggande från den hänskjutande domstolen enligt artikel 101 i dess rättegångsregler, som besvarades av den hänskjutande domstolen den 26 mars 2018.

21. Skriftliga yttranden har getts in av parterna i målet vid den nationella domstolen, Achemagruppen, BALTPPOOL, den litauiska regeringen och Europeiska kommissionen. Med undantag för svarandena i målet vid den nationella domstolen deltog samtliga i förhandlingen som hölls den 3 maj 2018.

Bedömning

Upptagande till sakprövning

Frågeställningen

22. Med sina frågor vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida olika bestämmelser i direktiv 2009/72 och allmänna unionsrättsliga principer utgör hinder för tillämpning av nationella regler som föreskriver möjligheten att i förhållande till energiproducenter skjuta upp betalningen av ersättning för allmännyttiga tjänster som har till syfte att främja produktion av el från förnybara energikällor till dess de personer som har anknytning till dessa producenter har betalt den ersättning för allmännyttiga tjänster som de är skyldiga att betala för den el som de faktiskt förbrukat.

23. Ifrågavarande mål har sin grund i en tvist i vilken avtal mellan elproducenten, Renerga, och de två bolagen Energijos skirstymo operatorius och Lietuvos energijos gamyba föreskriver att den förre ska *sälja* all den el som denne producerar (som produceras från förnybara energikällor) till de senare. De två köparbolagen är i sin tur skyldiga att betala för den köpta elen. Vad avtalen inte föreskriver att Renerga ska göra är att faktiskt *producera* elen. Jag uppfattar den hänskjutande domstolens förklaringar så, att avtalen är rättsförhållanden som regleras av civilrätten.

24. Ett utmärkande drag för detta mål är det sätt varpå priset för de två företagens köp av el beräknas: en så kallad ersättning för allmännyttiga tjänster läggs till marknadspriset för el. Denna ersättning för allmännyttiga tjänster inbegripet villkoren för förvaltningen därav regleras i synnerhet av besluten nr 916 och 1157.

25. Förfarandet vid den hänskjutande domstolen avser en talan om skadestånd för *försenad betalning* av ersättning för allmännyttiga tjänster. Således rör dessa frågor endast *villkoren för betalning av sådan ersättning* och inte den (grundläggande) rätten för tjänsteleverantören till ersättning för allmännyttiga tjänster, än mindre den eventuella klassificeringen av sådan ersättning som lagstridigt statsstöd.

26. Det som frågorna emellertid förutsätter är att det förelåg en skyldighet för Renerga att tillhandahålla allmännyttiga tjänster som ålagts av en medlemsstat (Republiken Litauen).

27. Jag anser inte att detta är fallet vilket är anledningen till att den hänskjutande domstolens frågor enligt min uppfattning inte kan tas upp till prövning. Det föreligger inte någon rättsakt företagen av en medlemsstat som ålägger en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster.

Artikel 3.2 i direktiv 2009/72

28. Medlemsstaterna får enligt artikel 3.2 i direktiv 2009/72, med beaktande fullt ut av tillämpliga bestämmelser i fördraget, särskilt artikel 106 FEUF, ålägga företag som bedriver verksamhet inom elsektorn att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, vilka kan avse tillförlitlighet, inbegripet försörjningstrygghet, regelbundenhet i leveranserna, kvalitet och pris samt miljöskydd, inbegripet energieffektivitet, energi från förnybara energikällor och klimatskydd. Artikel 106.2 FEUF i sin tur föreskriver att företag som "anförtrotts" att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse ska vara underkastade reglerna i fördragen, särskilt konkurrensreglerna, i den mån tillämpningen av dessa regler inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs.

29. Båda dessa bestämmelser har det gemensamt att det är *medlemsstaterna* som i grunden i allmänt ekonomiskt intresse ålägger skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster (artikel 3.2 i direktiv 2009/72) eller anförtror företaget att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (artikel 106.2 FEUF).

30. Ingen av de litauiska rättsakterna som anges bland tillämpliga bestämmelser i detta förslag innehåller en skyldighet som ålagts Renerga att tillhandahålla allmännyttiga tjänster.

31. Vad beträffar besluten nr 916 och 1157 begränsas dessa till reglering av förfarandet för tillhandahållande av allmännyttiga tjänster inom elsektorn och godkännande av förfarandet för förvaltning av medel avseende allmännyttiga tjänster inom elsektorn. Bestämmelserna i dessa beslut föreskriver inte några skyldigheter för elproducenter som använder förnybara energikällor. Ingenstans föreskrivs det att det föreligger en skyldighet för ett bolag som Renerga att producera eller överföra sådan el.

32. Det föreligger således inte någon rättsakt utfärdad av en medlemsstat.

33. Inte heller innehåller de avtal som ingåtts mellan parterna i målet vid den nationella domstolen en sådan skyldighet.

34. Bortsett från frågan huruvida ett privaträttsligt *avtal* i princip kan innehålla en av en medlemsstat föreskriven skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster kan jag inte finna någon *skyldighet* att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i avtalet. Avtalen som ingicks frivilligt utan till synes någon inblandning av offentliga myndigheter föreskriver faktiskt endast att Renerga åtar sig att till svarandena sälja, vilka åtar sig att köpa, den el som det producerar i sina kraftanläggningar och levererar till nätet, vilken är energi från förnybara energikällor. Det förefaller som om Renerga endast utövar sin avtalsfrihet och således åtar sig en skyldighet⁶ på frivillig grund. Sådant agerande kan inte enligt min uppfattning tolkas som en skyldighet i den mening som avses i artikel 3.2 i direktiv 2009/72.

35. Följden härav är att Republiken Litauen inte kan ha föreskrivit en skyldighet i den mening som avses i artikel 3.2 i direktiv 2009/72.

36. Intressant nog förefaller detta också vara den hänskjutande domstolens uppfattning. Medan den domstolen anger att Renarga enligt punkterna 7.1 och 8.1 i beslut nr 916 anses vara en tillhandahållare av allmännyttiga tjänster,⁷ anser nämnda domstol själv såsom framgår av dess svar på EU-domstolens begäran om klarläggande att Renerga inte haft en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster som ålagts *enligt artikel 3 i direktiv 2009/72*.

⁶ Att sälja men inte att producera.

⁷ Utan, som anges ovan i detta förslag, att det specificeras vad de allmännyttiga tjänsterna skulle bestå i.

37. För att fullständiga bilden bör det framhållas att det saknar betydelse för förevarande begäran om förhandsavgörande att – såsom den hänskjutande domstolen beskrivit – Renerga korrekt har fullgjort sina skyldigheter enligt avtalen innebärande att det har matat in el producerad från förnybara energikällor i svarandenas nät medan däremot de senare har underlåtit att följdriktigt fullgöra sin motprestation att betala Renerga hela priset för elen inklusive ersättningen för allmännyttiga tjänster.

38. Frågan i vilken omfattning avtalsparterna inte fullgjorde sina skyldigheter enligt dessa avtal och frågan huruvida de i detta sammanhang kunde återöppna beslut nr 916 och 1157 ankommer på de nationella domstolarna att avgöra. Som förklarats kommer direktiv 2009/72 inte i fråga här.

39. Jag är väl medveten om att när frågor som ställts av nationella domstolar rör tolkningen av en bestämmelse i unionsrätten är EU-domstolen i princip skyldig att meddela ett avgörande.⁸ Ifrågavarande mål är emellertid enligt min uppfattning inte sådant att det är möjligt för domstolen att lämna ett användbart svar på de ställda frågorna mot bakgrund av att det är helt uppenbart att den begärda tolkningen av de olika bestämmelserna i direktiv 2009/72 saknar samband med de verkliga omständigheterna i målet vid den nationella domstolen eller dess syfte.⁹

Resultat

40. Mot bakgrund av samtliga dessa överväganden anser jag att förevarande begäran om förhandsavgörande inte kan tas upp till sakprövning.

Prövning i sak (på hypotetisk grund)

41. Återstoden av min bedömning genomförs för eventualiteten att domstolen inte skulle dela den uppfattning som jag hittills kommit fram till utan i stället besluta att besvara den hänskjutande domstolens frågor.

Fråga 1

42. Genom sin första fråga vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida artikel 36 f i direktiv 2009/72 ska tolkas så, att den förbjuder tillsynsmyndigheten att inte bevilja incitament inklusive ersättning för skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster eller att begränsa sådana incitament.

43. Artikel 36 i direktiv 2009/72 fastlägger de allmänna målen för tillsynsmyndigheten. Den föreskriver att när tillsynsmyndigheten utför de uppgifter som anges i detta direktiv ska den vidta alla rimliga åtgärder för att bidra till en rad mål,¹⁰ varav ett är att säkerställa att systemansvariga och systemkunder får lämpliga incitament, både på kort och lång sikt, för att öka systemeffektiviteten och främja marknadsintegreringen (punkt f i artikel 36).

44. Jag förstår inte i vilken omfattning som tolkningen av denna bestämmelse har betydelse för tvisten i målet vid den nationella domstolen.

⁸ Se dom av den 17 juli 1997, Leur-Bloem (C-28/95, EU:C:1997:369, punkt 25) och dom av den 2 mars 2017, Pérez Retamero (C-97/16, EU:C:2017:158, punkt 21).

⁹ Se beträffande jämförbara situationer dom av den 7 juli 2011, Agafitei m.fl. (C-310/10, EU:C:2011:467, punkt 27) och dom av den 2 mars 2017, Pérez Retamero (C-97/16, EU:C:2017:158, punkt 22).

¹⁰ Allt detta inom ramen för deras uppgifter och befogenheter som anges i artikel 37 i nära samarbete med andra behöriga nationella myndigheter inklusive konkurrensmyndigheter efter vad som är lämpligt och utan påverkan av deras befogenheter.

45. Det målet rör inte tillsynsmyndighetens agerande.¹¹ Dessutom finns det inte någon förklaring av den hänskjutande domstolen till hur det tillfälliga uppskjutandet av ersättningen till producenterna av el från förnybara energikällor är kopplat till ett incitament vars mål är att öka systemeffektiviteten.

46. Mitt förslag till svar på fråga 1 är därför att artikel 36 f i direktiv 2009/72 inte utgör hinder för tillämpning av nationella regler som gör det möjligt att skjuta upp betalning av ersättning som är avsedd att befärma produktion av el från förnybara energikällor till energiproducenter till dess att personer som har anknytning till producenten har betalt ersättning för allmännyttiga tjänster avseende faktisk elförbrukning.

Fråga 2

47. Genom sin andra fråga vill den hänskjutande domstolen få klarlagt huruvida artikel 3.2 och 3.6 i direktiv 2009/72 utgör hinder för nationell lagstiftning som tillåter att betalning av ersättning för allmännyttiga tjänster till producenter skjuts upp även om de fullgör samtliga avtalsförpliktelser gentemot de bolag som köper elen av dem av skäl som inte är direkt hänförliga till producenter av el från förnybara källor men som hänför sig till personer som har anknytning till producenten. Den hänskjutande domstolen begär dessutom klarläggande huruvida systemet för betalning av ersättningen, som gör det möjligt att skjuta upp betalningen av sådan ersättning, är diskriminerande, otydligt eller konkurrensbegränsande.

48. Artikel 3.6 i direktiv 2009/72 föreskriver att om det tillhandahålls ekonomisk ersättning, annan form av ersättning och exklusiva rättigheter som en medlemsstat beviljar för uppfyllandet av åliggandena i punkterna 2 och 3, ska detta ske på ett icke-diskriminerande och transparent sätt.

49. Ordet ”om” i denna bestämmelse anger att medlemsstaterna inte är skyldiga att ekonomiskt ersätta företag som ålagts skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster enligt artikel 3.2 i direktiv 2009/72.

50. Det bör dessutom erinras om att det följer av skäl 46 i direktiv 2009/72 – som anger att ”gemensamma minimikrav” specificeras i direktivet, som innefattar bland annat miljöskydd – att direktivet inte fullständigt och uttömmande harmoniserar alla aspekter som omfattas av det.

51. Inte på någon punkt innehåller direktivet detaljerade bestämmelser om tillämpning av stödåtgärder för tillhandahållare av allmännyttiga tjänster i medlemsstaterna. Jag drar härav slutsatsen att så länge som de iakttar allmänna principer som principerna om icke-diskriminering och transparens, har medlemsstaterna ett visst utrymme för egen bedömning.

52. Domstolen har slutligen också funnit avseende föregångaren till direktiv 2009/72¹² att medlemsstaterna har rätt att ange omfattning och organisering av sina tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. De kan särskilt beakta mål i den egna nationella politiken.¹³

53. Jag föreslår därför att svaret på fråga 2 ska vara att artikel 3.2 och 3.6 i direktiv 2009/72 inte utgör hinder för nationell lagstiftning som tillåter att betalning av ersättning för allmännyttiga tjänster till producenter skjuts upp även om de fullgör samtliga avtalsförpliktelser gentemot de bolag som köper elen av dem av skäl som inte är direkt hänförliga till producenter av el från förnybara källor men som hänför sig till personer som har anknytning till producenten.

11 Enligt artikel 35.1 i direktiv 2009/72 ska varje medlemsstat utse en nationell tillsynsmyndighet på nationell nivå. Begäran om förhandsavgörande anger inte vilket organ som Republiken Litauen har utsett som sådan myndighet (det är National Control Commission for Prices and Energy - <https://ec.europa.eu/energy/en/national-regulatory-authorities>). Den hänvisar vid två tillfällen i stället till den litauiska regeringen.

12 Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG (EUT L 176, 2003, s. 37).

13 Se dom av den 21 december 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, punkt 50).

Fråga 3

54. Genom sin tredje fråga vill den hänskjutande domstolen få klarlagt huruvida Republiken Litauen enligt artikel 3.15 i direktiv 2009/72 var skyldig att informera kommissionen om införandet i nationell rätt av möjligheten att skjuta upp betalningen avseende en stödåtgärd till förmån för tillhandahållare av allmännyttiga tjänster.

55. Artikel 3.15 i direktiv 2009/72 kräver att medlemsstaterna ska informera kommissionen om vilka åtgärder som vidtagits för att fullgöra förpliktelseerna att tillhandahålla samhällsomfattande och allmännyttiga tjänster, inklusive miljöskyddsåtgärder, oavsett om åtgärderna kräver undantag från direktivet eller ej. De ska också vartannat år underrätta kommissionen om eventuella ändringar av dessa åtgärder, återigen oavsett om de kräver undantag från direktivet eller ej.

56. Jag kan inte förstå hur en ändring och ett uppskjutande av betalningsvillkoren kan utgöra en åtgärd som *fullgör* en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i den mening som avses i artikel 3.15 i direktiv 2009/72.

57. Mitt förslag till svar på fråga 3 är därför att artikel 3.15 i direktiv 2009/72 inte kräver att en medlemsstat ska informera kommissionen om införandet i nationell rätt av möjligheten att skjuta upp betalningen avseende en stödåtgärd till förmån för tillhandahållare av allmännyttiga tjänster.

Fråga 4

58. Genom sin fjärde fråga vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida den omständigheten att en medlemsstat i sin nationella lagstiftning föreskriver grunder, bestämmelser och en mekanism för att begränsa ersättning som ska betalas till tillhandahållare av allmännyttiga tjänster strider mot syftet med implementeringen av direktiv 2009/72 och mot allmänna unionsrättsliga principer (rättssäkerhet, berättigade förväntningar, proportionalitet, transparens och icke-diskriminering).

59. De uppgifter som lämnats av den hänskjutande domstolen gör det inte möjligt för mig att bedöma i vilken omfattning som de ovannämnda allmänna unionsrättsliga principerna skulle åsidosättas.

60. Dessutom har de förhållanden som är av betydelse redan behandlats i avsnitten om upptagande till sakprövning och den andra frågan. Om det skulle antas att processföremålet i fråga omfattades av tillämpningsområdet för direktiv 2009/72 skulle det faktiskt inte föreligga något behov av att hänföra sig till de primärrättsliga principer som nämnts av den hänskjutande domstolen.

Förslag till avgörande

61. Mot bakgrund av föregående överväganden föreslår jag att domstolen besvarar de frågor som ställts av Vilniaus miesto apylinkės teismas (staden Vilnius distriktsdomstol, Litauen) på följande sätt:

Den begäran om förhandsavgörande av den 11 april 2017 som framställdes av Vilniaus miesto apylinkės teismas (staden Vilnius distriktsdomstol, Litauen) kan inte tas upp till sakprövning.